LONDA

TANZANIA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

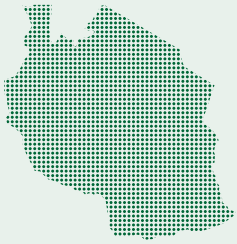

RIPOTI YA 2020

www.paradigmhq.org

PARADIGM INITIATIVE

@ParadigmHQ

LONDA

TANZANIA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI 2020 RIPOTI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa mnamo Aprili 2021

Ripoti iliyotolewa na Anonymous
Timu ya Uhariri: 'Gbenga Sesan, Kathleen Ndongmo, Koliwe Majama, Margaret Nyambura Ndung'u, Mawaki Chango, Nnenna Paul-Ugochukwu and Thobekile Matimbe.
Ubunifu na Luce Concepts

This publication may be reproduced for non-commercial use in any form provided due credit is given to the publishers, and the work is presented without any distortion.

Copyright © 2021 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

LONDA

TANZANIA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI 2020 RIPOTI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

Asasi za kiraia zinaendelea kufanya kazi ili kuendeleza haki za dijitali na ujumuishi barani Afrika, kuhakikisha njia bora zinapitishwa katika sera na sheria. Ripoti hii inachambua hali ya haki za dijitali na ujumuishi nchini Tanzania, ikichunguza ukiukaji na mapungufu, ikiangazia utumiaji na utekelezwaji wa sera na sheria, ikiangazia hatua muhimu na kutoa mapendekezo kwa mandhari ya dijitali nchini Tanzania. Pamoja na ripoti kutoka nchi 20, toleo hili linaangazia kati ya maswala mengine, pengo la kidijitali lililozidishwa na janga la COVID-19 na kufichua ukiukaji kwenye nyanja tofauti kama vile faragha, ufikiaji wa habari, na uhuru wa kujieleza na msingi wa sheria na sera ulioelezewa vizuri .

PARADIGM INITIATIVE

@ParadigmHQ

YALIYOMO

UTANGULIZI 1

ATHARI ZA KANUNI YA COVID-19 KWA HAKI ZA KIDIJITALI NA UJUMUISHAJI 2

KUFURAHIA UHURU WA KUJIELEZA MTANDAONI 2020 2

FARAGHA, VITAMBULISHO VYA KIDIJITALI NA UFUATILIAJI 3

UFIKIAJI WA MTANDAO 3

MATAMSHI YA CHUKI, UPOTOSHAJI NA SHERIA ZA MAKOSA YA JINAI 4

KIWANGO CHA KUTENGWA KIDIJITALI NA ATHARI ZAKE KWA HAKI ZA BINADAMU 4

JINSIA NA TEHAMA 5

HITIMISHO NA MAPENDEKEZO 5

Tanzania ni nchi ya Afrika Mashariki yenye wakazi zaidi ya Milioni 55, kulingana na Ofisi ya Takwimu ya Tanzania.[1] Tanzania imekuwa chini ya utawala wa Chama Cha Mapinduzi (CCM), chama tawala, na upinzani mkali uliongezeka katika miaka kumi iliyopita wakati vyama vingi vya upinzani vikiibuka.[2]

UTANGULIZI

HAKI ZA DIJITALI NA UJUMUISHAI YA NCHI YA TANZANIA

Sekta ya mawasiliano iko chini ya Wizara ya Uchukuzi, Ujenzi, na Mawasiliano. Walakini, chombo huru kinachoitwa Mamlaka ya Udhibiti wa Mawasiliano Tanzania (TCRA) kinashughulikia kanuni katika sekta hii. TCRA ilianzishwa chini ya Sheria ya TCRA Na. 12 ya 2003.[3]

Tanzania imechukua hatua mbaya katika miaka mitano iliyopita kuhusu haki za kidijitali, na kukiwa na ongezeko la sheria za sheria kufurahia uhuru wa mtandao. Kwa miaka mitano iliyopita, sheria kadhaa zimepitishwa kama sheria, zimerekebishwa ili kuzuia uhuru wa mitandao katika namna mbalimbali. Sheria kama vile Sheria ya Uhalifu wa Mtandaoni ya mwaka 2015 imetumika kuwashtaki watumiaji wa mtandao wanaodhaniwa kuwa wanakosoa mamlaka ya rais au mamlaka zingine zilizo madarakani. Hii ilifuatiwa na sheria kama vile Sheria ya elektroniki na Mawasiliano ya Posta (Udhibiti wa SIM kadi, kanuni za maudhui ya mtandao na takwimu).

Ongezeko la sheria
za sheria kufurahia uhuru wa mtandao.

Ripoti hii imesheheni taarifa na data iliyotokana kwa kufanya utafiti, kupitia habari mbalimbali, muhtasari wa sera, ripoti za nchi, sera na kanuni pamoja na Katiba ya Jamhuri ya

1. National Bureau of Statistics: Tanzania Figures, June 2019,
2. www.nationsonline.org/oneworld/tanzania.htm
3. www.tcra.go.tz

Muungano wa Tanzania. Vyanzo hivi vya taarifa zilinukuliwa kutoka kwa tovuti rasmi za serikali kama vile tovuti ya TCRA, tovuti ya Bunge na pia habari kutoka kwa vyombo vya habari vya kuaminika, mashirika ya kiraia, pia mitandao ya kijamii vya wanaharakati wa haki za binadamu. Ripoti ya nchi hii inaangazia athari za miongozo ya kushughulikia COVID-19 juu ya haki za kijiditali na ushirikishwaji, kufurahiya Uhuru wa kujieleza mtandaoni, sera za faragha, vitambulisho vya kidijitali na ufuatiliaji, ufikiaji wa mtandao, matamshi ya chuki, habari potofu na sheria za jinai, kiwango cha kutelekezwa upande wa kidijitali na athari kwa miundombinu ya haki za binadamu, jinsia na dijitali.

ATHARI ZA KANUNI YA COVID-19 KWA HAKI ZA KIDIJITALI NA UJUMUISHAJI

Tarehe 16 mwezi Machi mwaka 2020, Tanzania ilitoa ripoti ya kwanza ya idadi ya walioathirika na Virusi vya korona,[4] Serikali ilitoa ripoti ya mwisho ya kesi 509 baada ya wakati huo iliacha kutoa tena taarifa.[5] Walakini, kwa nchi ambayo tayari imekuwa njia panda katika kutimiza upatikanaji wa haki za binadamu katika ukanda na uwepo wa rais aliyekosolewa kwa kupuuza haki za binadamu, janga hilo halikubadilisha mienendo ya mabadiliko ya upakanaji wa haki ya kijiditali lakini badala yake ilizidisha hali hiyo. Kwa kuzingatia janga hilo na jinsi ukanda huo ulivyochukua hatua madhubuti katikakutoa njia tofauti za kumaliza changamoto, Tanzania imewanyima raia wake haki yao ya kupata habari na uhuru wa kujieleza hata kupitia njia kama vile mitandao ya kijamii. Wakati Ubalozi wa Amerika nchini Tanzania ulipotoa ujumbe wa tahadhari ya kiafya kwa raia wake kuhusu hali isiyojulikana ya COVID-19 nchini Tanzania, Kwanza TV ilishiriki kutoa habari hii kwenye ukurasa wake wa Instagram na ndio sababu leseni yake ilisitishwa.[6]

KUFURAHIA UHURU WA KUJIELEZA MTANDAONI 2020

Katika 2020, vyombo kadhaa vya habari vimesimamishwa kwa siku chache hadi miezi kadhaa. Mnamo Julai 2020, Kamati ya Maudhui ya Mamlaka ya Mawasiliano ya Tanzania iliihoji Kwanza Online TV huku ikisema kuwa akaunti yao ya Instagram ilikuwa na ujumbe ambao haukuwa wa kizalendo na hasi kwa nchi. Kufuatia wito huo, Kwanza TV ilisema kuwa hawakupewa muda wa kutosha kujibu mashtaka hayo[7] Mdhibiti muda mfupi baadaye alitoa taarifa kwamba chombo hicho kilichapisha maudhui yaliyopotosha kukiuka viwango vya kitaaluma, na kwa hivyo akasimamishwa kwa miezi 11.[8]

Wanaharakati na mashirika ya haki za binadamu walikuwa wamesema juu ya athari na matumizi ya sheria ya hivi karibuni ambayo ilipitishwa kama vile Sheria ya Mawasiliano ya Elektroniki na Posta, 2010 (EPOCA) kanuni ya maudhui ya mtandao na Sheria ya Makosa ya Mtandaoni kati ya zingine. Matumizi yake yalidhihirika zaidi wakati uchaguzi ulipokaribia. Matukio yalianza kwa kufungiwa makutano ya mtandaoni, uhamasishaji na kupeana taarifa. Katika miezi kadhaa kabla ya uchaguzi, wanaharakati, wakiongozwa na kiongozi mashuhuri wa kidini, na kwa ushawishi wa wanaharakati wa mtandaoni walianzisha maandamano kwa njia ya mtandao ambayo

4. VOA: Tanzania Confirms First Case of Coronavirus, March 2020, https://www.voanews.com/science-health/coronavirus-outbreak/tanzania-confirms-first-case-coronavirus
5. Worldometer: Tanzania COVID Cases, November 2020, https://www.worldometers.info/coronavirus/country/tanzania
6. Reporters without borders: Tanzania suspends another media outlet over its COVID-19 coverage, July 2020, https://rsf.org/en/news/tanzania-suspends-another-media-outlet-over-its-covid-19-coverage
7. TCRA Twitter Handle: Taarifa kwa Vyombo vya Habari, July 2020, https://twitter.com/TCRA_Tz/status/1280137947199782919?s=20
8. CPJ: Tanzania bans Kwanza Online TV for 11 months citing 'misleading' Instagram post on COVID-19:July 2020, https://cpj.org/2020/07/tanzania-bans-kwanza-online-tv-for-11-months-citing-misleading-instagram-post-on-covid-19/

yalifanyika hadi karibu na siku ya uchaguzi ukitaka tume huru ya uchaguzi.[9] Uhamasishaji huu ulifanywa sana mtandaoni kupitia mtandao wa Twitter huku wafuasi wao wengi wakituma picha wakiwa wamevaa mavazi meupe kama maandamano ya kimya. Miongoni mwa mambo yaliyokatazwa katika sheria mpya za maudhui ya kimtandao ni pamoja na "maudhui ambayo yanahusika katika kupanga, kuandaa, kukuza au kutaka migomo, maandamano au mengineyo ambayo yanaweza kusababisha machafuko ya umma".[10]

FARAGHA, VITAMBULISHO VYA KIDIJITALI NA UFUATILIAJI

Wakati Tanzania bado haina sera ya kulinda data na faragha, katiba yake inahakikishia haki ya faragha, hata hivyo hii haionyeshwi kwa sheria zinazohusika. Sheria ya Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta (Kanuni za SIM kadi) ilichapishwa mnamo 7 Februari 2020 na kuifanya iwe lazima kwa watumiaji wote wa SIM kadi nchini Tanzania kusajili SIM kadi zao kibaiyometrika.[11] Hatua ya kusajili kadi za SIM kwa mfumo wa baiyometrika inatokana na sharti kwamba mtu ana nambari ya kitambulisho cha kitaifa (NIN) na / au kitambulisho ili kusajiliwa; Walakini, bila sheria inayosimamia ulinzi wa data na faragha, hii inaweza kudhur watu. Kwa sharia hii, watu hutakiwa kutoa data ya kibinafsi inayoweza kupatikana na taasisi za umma kama vile Mitandao ya simu. Sheria nchini Tanzania bado hazihakikishi haki ya kuwasiliana bila kujulikana kwenye mtandao kuondoa haki ya kutokujulikana.

UFIKIAJI WA MTANDAO

Hivi karibuni, Mamlaka ya Mawasiliano ya Tanzania (TCRA) ilitoa ripoti juu ya ongezeko wa watumiaji wa mtandao kufikia million 27, pakiwa na ongezeko la watumiaji wapya zaidi ya milioni katika vipindi viwili vya robo mwaka vya mwaka 2020. 12 Kutokana na utafiti uliofanywa na ICT Africa, katika kipindi cha robo mwaka wa 2020.[12] Nchini Tanzania GB moja (1) iligharimu Dola za Kimarekani 2.17[13] kuifanya iwe ya juu zaidi katika ukanda wa Afrika Mashariki licha ya ukweli kwamba mnamo Septemba 2019 ilikuwa na gharama ya chini zaidi katika eneo hilo. Utafiti wao unalinganisha bei ya GB moja (1) ya matumizi ya wavuti kwa kila siku kwa kuzingatia malipo ya jumla ya Watoa Huduma za Mtandao (ISPs) katika kila nchi. Kwa kulinganisha na kiwango cha maisha cha Watanzania, ambao Pato la Taifa kwa kila mtu kufikia 2019 kulingana na benki ya dunia ni Dola za Kimarekani 1122,[14] inafanya matumizi ya broadband kuwa chaguo kwa watumiaji wengi. Kwa sababu ya ukosefu wa chakula, data sio kipaumbele katika maisha yao ya kila siku na kusababisha kujidhibiti au kujiondoa kwenye utumiaji wa mtandao. Wakati watumiaji wa mtandao wamekua, pengo la utofauti, na vile vile changamoto ya ufikiaji wa huduma vijijini na mijini bado zipo na ugatuzi wa fursa zilizomo.

9. Twitter: Maria Sarungi tweets on wearing white attires as a silent protest requesting an independent electoral body, June 2020, https://twitter.com/mariastsehai/status/1277572130851479552?lang=en
10. TCRA:The Electronics and postal communications (online content regulations),2020, https://www.tcra.go.tz/document/The%20Electronic%20and%20Postal%20Communications%20(Online%20Content)%20Regulations,%202020
11. Clyde and Co: SIM card registration in Tanzania, July 2020, https://www.clydeco.com/en/insights/2020/07/sim-card-registration-in-tanzania
12. Tanzania Communications regulatory authority: Quarterly communication statistics, September 2020, https://www.tcra.go.tz/publication-and-statistics/statistics
13. Research ICT Africa Mobile Pricing (2020), https://researchictafrica.net/ramp_indices_portal
14. World bank data indicator (2019), https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=TZ

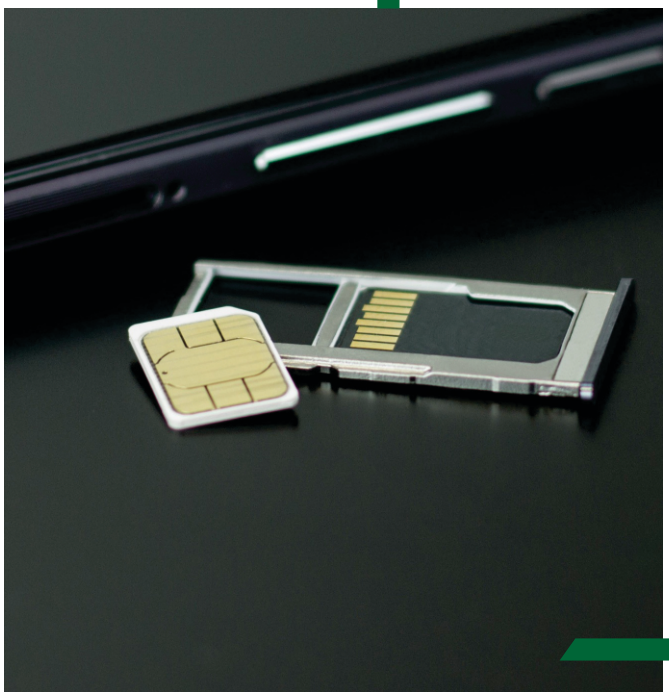

> *Sheria ya Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta (Kanuni za SIM kadi) ilichapishwa mnamo 7 Februari 2020 na kuifanya iwe lazima kwa watumiaji wote wa SIM kadi nchini Tanzania kusajili SIM kadi zao kibaiyometrika.*

MATAMSHI YA CHUKI, UPOTOSHAJI NA SHERIA ZA MAKOSA YA JINAI

Tanzania haina sheria mahususi inayoshughulikia matamshi ya chuki kama nchi zingine zinavyo lakini ina sheria kadhaa ambazo zinashughulikia baadhi ya changamoto hizi. Kanuni ya Maudhui ya Mtandaoni ya mwaka 2020 katika kifungu cha 16, kifungu cha 3 (m) inasema kuwa kati ya mambo yaliyokatazwa ni pamoja na "maudhui ambayo yanaendeleza au kupendelea kile kinachoweza kusababisha uchochezi, chuki, ubaguzi wa rangi." Kanuni hiyo hiyo pia inashughulikia wasiwasi juu ya "maudhui ambayo yanakusudia uchapishaji wa habari kwa kusudi la kubeza, kudhalilisha au kudhuru sifa, hadhi au hadhi ya Tanzania".[15]

KIWANGO CHA KUTENGWA KIDIJITALI NA ATHARI ZAKE KWA HAKI ZA BINADAMU

Wanafunzi wa Kitanzania katika shule ya msingi wanatakiwa kujifunza masomo ya Teknohama na Mwasiliano (ICT) katika somo linaloitwa "Tehama" hata hivyo shule nyingi za umma hazina ufikiaji wa kompyuta au mtandao, na kuifanya kuwa mada zaidi ya nadharia. Ufikiaji wa mtandao umeenea zaidi katika maeneo ya mijini kuliko maeneo ya vijijini, na kufanya ufikiaji kuwa wa changamoto kwani uwekezaji mkubwa wa miundombinu unafanywa katika maeneo ya miji ambapo soko ni pana. Matokeo yake kunakuwa na ukosefu wa ugatuzi wa fursa na vile vile wengi wananyimwa upatikanaji wa haki kama vile haki ya kupata habari.

15. Section 16 of the online content regulations (2020), https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj55tnO-JPuAhWGUcAKHQonBpsQFjAAegQIAxAC&url=https%3A%2F%2Fwww.tcra.go.tz%2Fdocument%2FThe%2520Electronic%2520and%2520Postal%2520Communications%2520(Online%2520Content)%2520Regulations%2C%25202020&usg=AOvVaw0WCGjG0L_0jzqPC3XhiYGk

JINSIA NA TEHAMA

Wakati sheria kama vile Sheria ya Uhalifu wa Mtandaoni inashughulikia changamoto kama ya unyanyasaji wa kimtandao, sharia hizo sio za kijinsia kwani hazishughulikii mapungufu kwa njia ya vurugu za mkondoni, unyang'anyi, unyanyasaji, na matumizi mabaya ya picha / video, haswa kwa wanawake. Ukosefu sera ya usalama wa data na sera ya faragha huacha vikundi maalum kama vile wanawake walio katika hatari ya unyanyasaji wa kijinsia unaotokana na teknolojia na kusababisha udhibiti wa kibinafsi na kujiondoa kwenye utumiaji wa mtandao.

HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

Tanzania imepoteza sifa ya kusimamia demokrasia na haki iwe ni mtandaoni au nje ya mtandao. Kwa kutumia sheria na kuzimwa na kufungwa kwa wavuti hivi karibuni, wamejitenga mbali na kulinda nafasi za raia, kile kinachoitwa "uwanda wa mbele wa demokrasia", kwa kubana uhuru na haki za watu.

Ili kuhakikisha kuwa sauti za raia hazinyamazwi na njia zao za kutumia haki hazinyimwi, ni muhimu kwamba Tanzania ipitie tena katiba yake na kuhakikisha kuwa haki na uhuru umehakikishiwa kama vile Kifungu cha 16 cha Katiba kinachotambua haki ya faragha. Kifungu hiki kinasema kwamba "kila mtu anastahili kuheshimiwa na kulindwa na utu wake, faragha ya mtu mwenyewe, familia yake na maisha yake ya ndoa, na heshima na ulinzi wa makazi yake na mawasiliano ya kibinafsi."[16] Katiba inapaswa kuongezewa na sheria na sera zinazoipa kipaumbele haki hii.

Tanzania inapaswa kuzingatia njia zinazojikita katika utoaji wa haki za binadamu wakati wa kutunga kanuni ambazo zitasababisha shida kati ya wamiliki wa haki na watoa dhamana kuhakikisha upatikanaji sawa wa fursa zinazotolewa katika ulimwengu wa nje ya mtandao na wa mtandaoni. Ili kuhakikisha ujumuishaji wa dijitali, sera za Teknohama na mawasiliano (ICT) nchini Tanzania zinahitaji kushughulikia mahitaji ya vikundi maalum kama vile wanawake na watu wenye ulemavu. Tanzania bado ina safari ndefu ya kuhakikisha haki na ujumuishwaji katika ulimwengu wa kidijitali lakini njia nzuri ya kuanza ni kuweka vigezo sahihi vya maendeleo ya sera ambayo inakuza ujumuishaji katika kufanya maamuzi na kuhakikisha kuwa inazingatia watu.

16. The constitution of the United Republic of Tanzania(1977), www.parliament.go.tz/publication/journals

LONDA

TANZANIA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI 2020 RIPOTI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

Paradigm Initiative

374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria

Email: media@paradigmhq.org

www.paradigmhq.org